

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések és előléptetések; Batthyány Gusztáv gr. ajándéka a m. n. akademia számára; budapesti napló: Schams hasznos indítványa külföldön; magyar játékszíni előadások; Rába, Rábeza és Marezal szabályoztatása; a budapesti hangászegyesület ügyében; s a t.) Amerika. Portugália. Spanyolország. (Munagorri 's csapatjának helyzete; új föllengősli zendítő felszólítás Madridban; Ortiz de Velasco elítéltetése 's halála; Rothschilddal az új pénzelőlegezés megkötve; Puerto Ricóban zendülés út ki; harezteri hírek; s a t.) Anglia (Ebenezer Elliott beszéde a westministeri radical gyűlésen; bathi népgyűlés; Vincent nyilatkozata Wellington ellen; lapvélemény az általános szavazásjogról; Sussex hglomondó irata a kir. tud. társulathoz; nevezetes ítélet; Lobau válasza a birminghami férfiakhoz; 's a t.) Franciaország (Mustapha-ben-Ismael Parisban; politikai torzképek; s a t.) Német- és Görögország. Schweiz. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavízjárás.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. fősége f. é. sept. 12ki határozatában Eszterházy László gr. nak erd. kir. udv. kancelláriai számfőlötti tanácsossá előléptetése által megürült valóságos udv. titoknokságra ugyanott Miller Friderik számfőlötti udv. titoknokot alkalmazni; 's Cserényi Károly eddigi számfőlötti erd. udv. kancelláriai fogalmazót valóságos udv. fogalmazóvá nevezni méltóztatott. (W.Z.) —

Magyar tudós társaság. — Német-újvári gr. Batthyány Gusztáv ur, Rohonczon, sept. 25kén költ levele erejénél fogva, mintegy harmincz ezer kötetből álló becses könyvtárményét, ajándékképen, a magyar tudós társaságnak ajánlotta fel. Pesten, oct. 6kán 1838. Az elnök rendeléséből D. S ch e d e l Ferencz, titoknok.

Budapesti napló. Schams Ferencz pesti hazánkfia Freiburgban a német természetbúvárok 's orvosok gyűlésén jelen levén, indítványt tőn venyige-iskolák föllállítására iránt Carlsruheban 's Parisban a budainak mintájára. Indítványát valamint Carlsruheban ugy Freiburgban is, nagy tetszéssel fogadák, 's a német földművelő társulat azonnal fölizetést határozott a középponti földművelő egyesülethez, azon kérelemmel, hogy illő uton figyelmeztetné a badeni kormányt e hasznos vállolatra 's egyszersmind lépne Parissal közlekedésbe hasonló hasznos intézet föllítása végett a francia birodalom határai közt, mert csak így lehetne aztán szerencsés sikerrel eszközölni a német 's francia venyigék kieserlítését magyarországiakért, mi végre kívánt rendbe hozni gazdálkodásunk 's kereskedésünk e nevezetes ágát. Schams e' hasznos indítványa bizonyára rövid idő múlva sikerülni fog. — Nemzeti színpadunkon oct. 6kán először adatek „Garrik Bristolban“, vigj. 4 fől., Deinhardstein után fordítá Csató Pál. A fordítás hamarkodás jeleit viseli magán, mert némely helyeken kissé darabos, míg több kifejezés igen is feszező. Az előadást sikerültebbek közé sorozhatni; 7kén „Walburg éjszakája“, Birchpfeifer assz. regényes műve, Kiss János által fordítva; Skán Bartháné jutalmul először bérszűnettel „Peleskei notárius“ eredeti parodia 3 szakaszban, 4 fől., írta Gaal, muzsikáját szerző Thern. A cím népszerűsége, Bartháné kedveltsége 's a szerző nevének a színpadról kedvező ismértsége, néhány páholyt kivéve, ugy megtölték a színházat, mikép azt csak új dalművek előadásakor láthatni. A darab rendkívüli tetszést nyert, 's mivel muzsikáját is valóban jónak mondhatni, tartósan kedvező sikerrel maradhatand meg repertoiron. Tartalma a darabnak röviden ez: A peleskei notárius születésnapját ünnepli 's a gézi boszorkány őt a sötétség királynéja engedelmével üldözze, mivel philosophust veszélyesnek tart a sötétségre nézve; ez okból levelet játszik kezébe, melly őt Pestre idézi a kir. táblai janitorság elnyerése végett. A notárius tehát utnak indul „more patrio“ lóháton és kardosan 's a hortobágyi zsványokkal, bikákkal 's tiszafüredi vasas németekkel a boszorkány bajtogatási következtében kiállott veszélyes kalandok után, mikép azt életírásban olvashatni, (s ki ne olvasta volna azt?) szerencsésen megérkezik Pestre 's lovon jelenik meg a magyar színház előtt, hol Gázi pesti korhely fogadja őt, kivél már Peleskén megismerkedék és színházba vezeti. A notárius mint magistratális személy, nem nézheti el, hogy Othello az ártatlan Desdemonát megölje, 's azért fölgrik a színpadra 's kivont karddal támadja meg a gyilkos szerecsent. Ezután találkozik fiával, ki Pesten censurára készül, 's megegyezik egy elmés eselben, mellyel Hopfen serfőző leányát menyéül nyeri; végre pedig örvendve visszakészül Peleskére, mert a janitorságot ugyan nem nyere el, de legalább meglátá Mátyás király palotáját. A gézi boszorkányt az éj királyné megbünteti, mivel fogadását nem teljesíté, 's a philosophus peleskei notáriust nem ronthatá meg. Ez rövid vázlat a darabnak, melly telve elmés fordulatokkal 's meglepő jelennetekkel, aljasságba silyedés nélkül; csupán némi kurtítások ohajthatók rajta, mert 6 1/2 óráról 10 1/4ig szüntelen kaczagás közt is kellemtelen kisése a színházban ülés. Az előadás jó volt. Gaal 's Thern zajos tapssal tisztelék meg a közönség; 9kén „Marie“ dalmű került másodszer színpadunkra.

Győr, oct. 18ójén: Mult hó 23kán gyűlének városunkban össze idősb gr. Zichy Ferencz mint a Rába, Rábeza és Marezal vizek szabályoztatására 's a Hanság lecsapoltatására kinevezett k. biztos ur elnökségejalatt t. Győr, Vas, Mosony, Sopron, Veszprém és Zala megyék, Győr város 's több urodalom és közbiztosok képviselői. Ez alkalommal először is a m. k. helytartó-tanács mult 1835. évi dec. 9kén 38343 sz. a. költ azon rendelete olvastott, mellyben a fentiszelt elnök a Rába, Rábeza és Marezal folyók szabályozatára 's a Hansági posványok kiszárítatására, mint biztos, k. kineveztetvén, az e tárgyat illető és azon főkormányzszéknél létezett irományok 's mérések neki szükséges használás végett e munkálat minélelőbbi foganatba vételére szolgáló utasítás mellett, megküldettek; ezután Keczkés Károly igazgató mérnöknek a czélba vett szabályozásokra adott mérnöki javaslatát olvastott föl, 's az e tárgyat illető térkép 's mérnöki abraoz, 's jelesen a szabályozási terv hossza és szélessége mutatottott be, az e fölötti fölvilágosítások szóval is megmagyaráztattak a mérnök által; e tanácskozás folytában a k. biztos azon szándékát jelenté ki, hogy önkéntes munkások használatát a tapasztalás ezélliránytalannak mutatván, e tárgybá ugy kíván becsátkozni, hogy az illető megyék a most meghatározandó munkabérről fizetendő dolgozókat, kívántató mennyiségben 's időben mindig és válto-

zatlanul pontosan állítsák ki, miért is azoknak e szabályozás alatti munkabér a költségek előleges fölszámításában az előbbi hasonló munkálatoknál fizetett mennyiségnél magas árban, ugymint egy koczka öltől egy pengő forinttal, vettett föl; a megyék határozása ez ügyben természetesen fennmaradván. — A fölolvasott jeles mérnöki munka véghezviteleért az elnök Keczkés Károly igazgató mérnök urnak szíves köszönetét jelenté, mellyet a megyék küldöttjei is érdemlett méltánnyal fogadának; de ns Vas megye küldöttiségének elnöke megyéje részéről azon megjegyzést tevő, hogy a víz által elborított szokottaknak állított térségek nem rendes fölmérés, hanem egyedül némely lakosok bemondása, tehát csak szemmérték után készülvén 's így teljes hitelre kívántató pontosságban szükölködven, nemes Vas megye eziránt meg nem nyugvását kénytelen kijelentni, miért is az egész munkálatot az illető megyékkel közöltetni 's a látszatossá nehézségeket bővebb bírálat alá vétetni rendelék küldőji; erre az elnök válaszló, állítván, hogy az említett munka, ha hiba nélkül nem is, de legalább a lehető legnagyobb 's az eddigiekénél csakugyan jobban készítettett; egyszersmind azon véleményét nyilvánítá, hogy ezen újabb fölmérés a melletti hogy öven — hatvan ezer forintba kerülne, még a munkálkodást is megszege visszalökné. — Tanácskozás közben többféle ajánlat tétetett, jelesen ns Zala megye kijelenté, miszerint e megye ezen szabályozási egész ügyet csak annyiból kívánja az ő tanácskozása alá is eső tárgynak tekinteni, mennyiben a Marezal szabályoztatása is a k. biztos egyik földadáshoz tartozik, miért is a Marezaltól alul eső Marezalnak külön szabályoztatását már adott ígérete szerint ns Vas, Veszprém és Zala megyék közbenjöttével kegyesen eszközölje, mit is az elnök megígérni szíveskedék. Ns Mosony megye képviselőinek elnöke azon észrevételt tevő, hogy ezen megyét csak a Rábeza és Hanság rendezése illeti, 's hogy e megyebelieknek még több észrevétele is van, nevezetesen: a földmérés hiányok kijavításáról, ugyszinte ns Soprony és Győr megyékkel egyetértésről, mellyre időt engedtetni kér; e nehézségekre az elnök ismét új fölvilágosítást terjesztett elő; mire a gyülekezetet fölszólítá e kérdés megfajtására: vajjon a már említett folyók rendezése 's a Hanság olly régen ohajtott lecsapoltatása a közző boldogítására továbbá is ohajtható e a köz kívánat által? mire általános igenlés következvén, a tiszt. elnök e czél-elérésre szükséges eszközökrül 's nevezetesen a költségekrül tanácskozást ajánlá a gyülekezet figyelmébe. Az elnök további távolléte miatt egy középponti helyettes elnökre levén szükség, közakarattal erre gr. Zichy Ferraris Ferencz kérétek meg, ki is azonnal ajánlkozék. A gyülekezet azt határozá továbbá, hogy a megyei vegyes küldöttiségek által teljesítendő újabb fölmérések 1839dik év sept. 1ső napjaig okvetetlenül végeztesenek el. Elhatározottott, hogy a megyékre esendő 1/3 rész évenként négy hasonrészben, és pedig már 1839dik év apr., jun., aug. és oct. hónapok első napjain, a legnagyobb pontossággal szedessék be, hogy így a szabályozás már jövő tavasszal okvetetlenül elkezdethessék. Mosony és Soprony megyék határai bizonytalanságát barátságosan vélte a gyülekezet elintézendőnek egymás közt, melly elintézés az alispán urak munkásságára bízott. A gyülekezet más nap is tartott. Mi az elrontandó malmok kármentesítését illeti, valamint sem azt, hogy minden malom, 's jelesen még a törvény által elrontatni rendelt ártalmas malmok is, csak kárpótlás után ronthatassanak el, sem azt hogy az elrontandókat is egyforma kármentesítés adassék, a gyülekezet törvényesnek nem tarthatja; miért is abban állapotott meg, hogy a lerontandó eddig nem ártalmas malmokért törvény- és igazság-kívánja illő kárpótlás azok által, kik ebből hasznot nyerne, vagyis a Rába-szabályozási összes pénztárból fizetessék, de ha hogy az, az illető malombirtokosak más helyen talán még alkalmas malmokt kapnak, méltó tekintetbe vétetnék. Erre az elnök mint k. biztos azon megjegyzést tevő előleg is, hogy a törvény minden malomra nézve zúgók tartását rendelvén 's a rendes folyamban akármiféle malom sem állhatnak fön, ezek mint ártalmasok a rendes megtérítésre számot csakugyan nem tarthatnak, egyebiránt azt, hogy ha a ns megyék magok részéről valakit kármentesíteni kívánának, maga részéről egyáltalán nem ellenzi. Végre a jövő gyülekezet az elnök által jövő 1839ki január. 7dik napjára — a megjelenési 6kán levén — ugyan szab. kir. Győr városba határozottott 's az ülést ezuttal befejezték. (Hk.)

Krassóbul: Közelebb mult sept. 9én nm. buzini gr. Keglevich Gábor koronaőr, 's magyar kir. fő kincstárnok ur valamint Bácsban, ugy folytatólag e megyében keblezett lugosi és facsádi kir. kam. urodalmakban is, tisztí látogatásképen megjelenvén: nem késtek az épen közgyűlésen együtt volt megyei RR a köztisztelötti és szeretötti kormányfőruinak udvariasára megyebeli Bules helységbe, hol tudniillik — Lippáról érkezve, Fechtig Ferdinánd b. urnál leszállott — számos tagbul alakult küldöttiséget másod-alispán szuboticzai Kiss András ur vezérlete alatt kiküldeni; másod alispán ur tehát ékes és nemzeti szellemben alakult beszédbé foglalván üdvözlését, a főkincstárnok ur szokat nyajas őszinteséggel 's barátságos nyilatkozással fogadá a megye figyelmét; 's ez után több kísérő társaságában a nevezett báró ur által egy részről a tájnak, más részről pedig ujonnan alakuló gazdaságának, 's a Maroson létező sakantyuknak megsemmelésére, mellyektől tömérdek kamrai alattvalónak függ boldog jóvendőjük — vezetettvén: innen visszatérte után a vendégszerető uri ház magas vendégének tisztelére 50 személyből álló vendégkoszorút fűzven, ebéd közben a ritka vendég láthatásán minden szemből öröm csillogott. 's minden ajakról vigalom ömledezett. Ebéd után a főkincstárnok ur Facsád kamrai nyárosfelé nagy szánu minden rendű kísérőkkel folytatván utját: az uradalmi tiszték összeseregletében itt is, különösen az urodalmi épületeket, pénz- és magtárokat megsemmeltek, 's azontul a nyilvánított tisztelnek megfelelő kísérettel, mellyhez itt újabbak is társultak, még az nap Lugos kir. kam. nyárosig utazván, itt másod-alispán urhoz a megye épületébe szállván, holott is szinte számos vendégből alakított asztallal fogadtatván, nyugalomra tért; 's más nap korán reggel az urodalmi tárgyakon kívül ő nmsza figyelmét magokra vonták: a megye palotája, az épüendő görög egyesült hívek egyház helye, a lugosi vas hid, a megyének lovas-katnáság számára újon épült laktanyája, és szomszéd Kastély kam. helységben a Temes folyamon létező vízi csatornának megtekintése. Innen azután még délelőtt a megye 's kir. kam. urod. tisztviselői 's ezekhez tartozók kíséretében a megye határat elérvén, mindenrendű kísérők szerencse-kívánatával Temesvár felé utazott: annyival nagyobb ohajtást hagyott magas képe után

mennyivel leereszkedőleg útközben minden rendű és sorsu kam. községek, és egyes alattvalók terveit és kérelmeit részvevőleg meghallgatni kegyes volt.

A pestbuda hangásze egyesületnek szabályszerinti 150. előadása e folyó 3dik hangászati évben nov. első napjain lesz; ezt a 2dik és 3dik még farsang kezdete előtt követi; a többi pedig tavaszkor folytattatik. — Minél fogva már megnyitván az új bérlet, a tisztelt zenekedvelők és ez intézet pártfogói illőleg kéretnek: méltóztassanak évi részvénydíjokat 1833/4 esztendőre (mint eddig, egyes belépti jegyért 3 fr., három jegyért 6 fr. ezüstben, egész évre) befizetni, és pedig Pesten egyesületi pénztárnok Klaus A. L. urnál, a tükörtárban (színházterén) a városi színház épületében; Budán pedig Trexler Antal es. k. főharminczados urnál a harminczad épületében, és a várbán Milecz Imre urnál, a „levélhez“ ezimzett szövétárus boltban. — Ujjonnan belépő egyesületi tagok kéretnek, méltóztassanak az évi részvénydíj kivül még 2 ezüst frtot alappénzül letenni. Az egyesületnek 1838. oct. 7ki közgyűléséből Mátray Gábor, egyes. titoknok.

A m e r i k a.

Paraguayi hírek szerint dr Francia nem halt meg, sőt igen is egészséges. — Tampicoi, jul. 20iki levél a francia ostromzári sereg rend szabályit igen szelideknek nevezi; a többi közt maj. 12kén érkezék Tampicoba egy bremai hajó, melyet a francia ostromzári sereg elfogott ugyan, de a kapitány egy ottan letelepült porosznak engedélyt adott a hajóba menésre, levelek átvétele végett, sőt még válasz-írásra is; egyébiránt semmi mást nem volt szabad elvinnie a hajórul, mely az ostromzár-megszüntetésig Ujorleansban fog vesztegleni. — Limai hírek szerint a chilii hajócsereg egy része a limai kikötők előtt megjelent, de még nem kezdé meg az ostromzár. Miller tábornok a kötöket védállapotba helyezé. — Chilii hírek szerint Blanco tábornokot, ki Peru ellen a legutolsó háboruban a chilii csapatokat vezérelt s a kormány által el nem fogadott peru-boliviai egyezkedést köté, e szerződés-kötés miatt a hadi törvényszék Ujhollandba száműzetésre ítélé. A chiliiek, Angliávali szerződésök következtében, Ausztráliába száműzik vétkeseiket, miután az e végre alapított gyarmat igen sok költséget emészte meg, mellyel most már végkép fölhagytak. —

P o r t u g á l i a.

Lissaboni sept. 18aig terjedő hírek szerint a fővárosban hihetőleg a republicanus párt nyereend tetemes többséget. A tartományokban a migueli guerillák még folyvást csatáznak a kormány csapatival, az ifju Remehido Algarbiában ezek egyikét szétveré. Almada helységet Lissabon átellenében, sept. 11kén azon hir ejté félelembé, hogy Baida migueli főnök közelebb van, s e helyet megtámadni szándéka. Legutóbbi napokban Baida Alvito előtt jelent meg, hol egy nemzetőrségi ezredet foglyul ejtett, s a lakosság nagyobb részit lefegyverzé. — A lissaboni spanyol követ a carlosi foglyoknak, kik az evora-monte szerződés óta Portugáliában tartóztatnak fel, utleveleket ada Spanyolországra utaztatásra, de olly nyilatkozvány aláírásával, miszerint ezek kötelezik magokat d. Carlos se-regeinél szolgálat föl nem-vállolásra.

S p a n y o l o r s z á g.

Madrid, sept. 20ikán; Munagorri csapatjában legjobb katonai fenyték uralkodik, s egész szoldja dicséretes pontossággal jár ki minden egyes embernek. Hogy az erre megkívántató pénz mind Franciaországból és Angliából származik, már többé semmi kétséget nem szenved. — A leghevesb ellenzési lapok is már majd egyhangulag megegyeznek, miszerint az állítólagos carlospárti felszólítás egyenesen a föllengősdiektől származott, annyival inkább, mivel más napon (sept. 17ikén) reggel ismét számos illy című nyomtatott iveket találtak elszórva az utcákon: „Jelentése a volt s mostani ministerség ügyvivőinek s kémeinek, kik a tiszta hazafiak üldözésére s carlosiak pártolására használtanak.“ Négy év óta nem történt Madridban semmi carlospárti mozgalom, még akkor sem, midőn a trónkövetelő sergei a városkapuk előtt öröködének, s épen most kezdjenek zajogni a carlosiak, midőn két pártezimborájok törvényszék előtt áll, kik minden esetre a legesekélyebb politikai mozgalomért is eltűkkel fogtak volna adózni? Ortiz de Velascot gyalázó megfojtásra ítélé a törvényszék, s ez ítéletet Quiroga főkormányzó helyben hagyá. Ortiz legnagyobb hídegyvívővel hallá az ítélet fölolvastatását, s azonnal jelenté, miszerint valódi neve: d. Jose Maria Fuenmayor, s hogy a trónkövetelő sergeinél Navarrában parancsnoki rangot viselt, és Soria tartomány főkormányzója volt carlosi részről, Madridba pedig a királyné elibe némelly alkupontok terjesztése végett jött. Ezután térdre hullva kéré az ítélszék, másolná meg az annyira gyalázatos megfojtást agyonlövetésre, mivel hajdan alezredes volt a királyné sergiben s a soriai polgárkatonaság al-ügyelője. Kérelmét az ítélszék a kormány elibe utasítá; melly azonban megtagadá azt tőle. Kivégeztetése előtt gyermekeit sem vala szabad látnia, s így csak írásban bátorítá s vigasztalá őket anyjokkal együtt. Elbucszván fogoly társától legnagyobb lélekjelenséggel felült az elibe vezetett szá-marra s nyugottan a vesztő-hely felé nyargalt tömérdek nép s katonaság kíséretében. Midőn kiért a vérpadhoz, szilárd elhatározottsággal rázá meg a bakó kezét, s az oszlophoz támaszkodván a fojtó-vasat saját kezeivel illeszté nyakára. Végzsvai valának: „Spanyolok, bocsássatok meg! Én minden ellenségemnek megbocsátok.“ E borzasztó ünnepély mely csöndben juta véghez, s minden zavar nélkül. Egyébiránt azon állítását, hogy csupán kétes alkudozás végett jöve Madridba, közönségesen valótlannak állítják. — A hadi távezát végre állandóan Rivero tábornok nyere el Espartero ajánlatára, s ezenkül még következő fontos kinevezések történtek: d. L. Sanz, Carondelet helyett, ó-castilii főkormányzó lón; O' Donnell navarrai alkirály, s Jauregui tábornok helyett osztályparancsnok, Latre tábornok IIIik Károly király rendének nagykeresztfét kapá; ugyanaz juta tulajdonul Van Halen tábornoknak is, ki Oraa helyett a középponti sereg fővezérségét veendi által, míg helyét, mint tábornokkari parancsnok, Espartero táborában, Alaix tábornok töltendi be. A ministerségnek végre mégis csakugyan sükerült pénzt kaphatni. Espartero kívánata szerint ugyan is megköté Rothschilddal az alkut, mellynek következtében négy hónapig, minden hónapban 10 millió realt kap a hadsereg, a kormány pedig min-

den mázsa kényesőtül 60 piastert. Az első fizetés sept. 20ikán történt. — A puertoricoi kormányzó ugyan, támadott zendületben életét veszté. —

A n g l i a.

London, sept. 25ikén: Még egyszer visszatérve a londoni radical népgyűlésre, közöljük Ebenezer Elliotnak, a gabnatörvényi versek híres író-jának legtöbb tetszést nyert beszédét. Szószéken megjelentét zajos tetszés kíséré. Beszéde töredékei ezek: „Honfitársim, mikép bátorzkodhatom én, mint félőrült (half-brained) költő, illy értelmes gyülekezett előtt föllépni. Nagy férfiakat látok körülöttem — Peyronnet Thompsont, ki kereskedési és iparszabadságért, azaz magáért a szabadságért többet tett, mint bárki más; Leadert, próbált valódi hazafit; a hozzá egészen hasonló Muntzot Lovetét s Douglast, ez egyesület legértelmesb két bajnokát; s nem feledve a derék O' Connort, kinek ekcszólása Ulysszéra emlékeztet, mikép Homer azt leírá: „Mihelyt mellébül hatalmas szózatit kibocsátá viharzó hópelyhek gyanánt, többé halandó kivüle nem versenyege Odyszszeusszal.“ Mivel e férfiak szólni fognak Önökhez, valóban illetlenség tőlem, hogy figyelmöket kikérni merészkedem; ha azonban néhány szót megengednek Önök, olly egyszerűk leendnek azok, mikép csak valaha böcsületes szavak becsületes gondolatokat kifejezhetének. Önök ellenségei állítása szerint az illy gyülekezettek semmi jelentésűek. Ellenben azt én mondom, miszerint az illy gyűlések igen is sokat jelentenek; midőn a szegény köznép eszközli azokat, mert akkor egyenesen azt jelenti, hogy a nép szándéka komoly s eltökélett, midőn pedig komoly eltökéltséggel kíván valamit a nemzet, akkor bizonyosan megnyeri jogait. (Tetszés.) Önök megnyerhetik jogaikat, ha akarják; ha nem akarják, ugy látni fogják, mikép a nyomasztó adózás külföldre üzend minden iparágot, Önök pedig utczára taszítva látandják magukat munkadíj, kenyér s mindkettőnek megszerzethetése nélkül, hacsak előbb elnyomóikat s azután talán önmagukat egymás közt föl nem falják. (Halljuk!) Mi más országokban hasonló okokból történt, az nálunk sem lehetlen. Hollandia hajdan hatalmas gyár-tartomány vala. Mi lett Hollandia gyáriból? A magos adók Angliába üzék azokat. Hollandiában egy város találtatik, neve Delft, hol az angol nevet maig gyűlölik; de hol jobban eselekvék vala a nép, ha a helyett, hogy benünket gyűlöl, a szerfölkötti adót nem engedni nyakára tolatni, minek következtiben legbevesesb gyárjai hozzánk vándorlának. Midőn mintegy 80 év előtt Rotherhamban az első kis vasöntő gyár létesült, 25 shillingért kaphattunk kályhát, míg a hollandiak 45 shillingen alul egyet sem adhatának. (Halljuk!) Csudálhatni már most, hogy Hollandia elveszté vaskereskedését, s a rotherhami vállalkozók boldogultak? Franciaország, noha nevezetes gyár-tartomány soha nem volt a zendület előtt, mégis több nevezetesb kézműgyárral bírt, sőt, mi valóban bámulatos, iparegyesületekkel is, mellyek a munkadíj-csökkenést gátolák ugyan, de a francia iparéletet tönkre jutástól nem mentheték meg. Elenyészett az, mikép az Önöké fog rendkívüli adózás sulya alatt, s miután egymást követve két szük év látogatá meg az országot, mi nálunk is vajni könnyen megeshetik, s a francia nemzet nem adhatván többé árukat eserülül idegen gabnáért, önként kitért a zendület. (Halljuk! Halljuk!) S mi történt azután? Az iparegyesületi elv, vagyis maga az egyezség elve, mellyet Dauton hozza életbe Franciaországban 44 ezer jölkéti választmány alakjában, ugy, hogy minden lelkészetre egy jutott, (and the first of which the present king of France was doorkeeper) meggátlá a francia birodalom fölösztatását a betolult királyok közt s egy év alatt 14 hadserget teremté s valamennyit győztessé tevé. (Halljuk! Halljuk!) — Ha Önök 23 év óta bírnak a választásjogot, ugy mostan 15 font kenyéért nem fizetnének 3 shillinget, s nem 8 pence kívántatnék egy font husért. (Nagy tetszés.) Ha az Önök ései már 50 év előtt bírták vala e választásjogot, ugy nem fogott volna a kormány annyi millió font sterlinget elpazarolhatni a francia szabadság ellen viselt háborukra. Nem, azon iszonyu pénzt most mind egy fillérig hatalmokban látnák Önök, és szabadokká tehetnék vele magukat. Igen, s azonkül még legalább 3ezer millióval bírnának Önök, miket azóta egyedáruasságok s mindennapi élemezés nyelének el. Ez iszonyu mennyiségnek csupán kamatja Önök közül mindegyiknek évenként két hónap szünetet szerzett volna, mit mindenki hazája s a külföld beutazására, vérenek napsugárok által fölmelegítésre és szívének nemes érzelmekkel eltöltésére használhatna. Mindezt képzelhetni, mert mit használ volt különben a gőzerőművek felföldözése? De a tettdelegok más történetet beszélnek, s azt bizonyítják be, miszerint elnyomóik a rozsluralkodás mesterségesen hatalmasul haladtak elő. A 18ik század első 92 évében egy milliórúlcak kettőre emelkedék a szegényi adó, míg a legközelebb 15 év alatt, az ugynevezett diadalteljes háboruk korszakában, kettőről nyolcz millióra ugrott. Ha tehát Önök s ései választásjoggal lettek volna fölrüházva, nem egészen más következményeket mutathatna e példátlan erőművi s ipar-rendszerük? 1801ben 40 millióra volt böcsülve az összes árukivitel s 1837ben csak 38 millióra, pedig köztudomásu, hogy kétszeresen nagyobb volt a természet, készítés és eladás! (Halljuk! Halljuk!) E hónapokban is olly szörnyű gyalázatosságokat vívének véghé Önök elnyomóji Canadában, mellyek Castlereagh király kormányát is megfertőztettek volna, s mikhez hasonlókat Wellington császár, ha egykor eljőne ideje, bajosan fogna eszközölhetni. Gyöngé rajzát kell Önökkel közlenem azon iszonyúságoknak. Tegyük föl, hogy a peterlooi kiküldök, Melbourne s a gabnatörvény-Russell ma elfogatnak engem e gyűlésből távoztamkor. Tegyük föl, hogy néhányan Önök közül megsabadtának engem, midőn kihallgatás nélkül hurezoltatom nyakamon kétéllel a poroszoktól; tegyük föl, hogy a zsoldosak ezért fölgujtják a várost, és semmit nem gyanító fegyvertelen férfiakat, nőket s gyermekeket halomra konczolnak; tegyük föl mind ezt, s gondoljuk meg jól, és látni fogjuk a főurak diesű tetteit Canadában (Gyalázat, gyalázat reájok!) S miért történt mind ez? Mivel a canadai alsóház megtagadá az adót. Jól

ván, ha a' canadai alsóház nem bir joggal adó-megtagadásra, ugy az angol sem gyakorolhatja ezt; 's ezt a' javított alsóház tagjai tetteleg megbizonyíták, Wellington pedig megerősíté a' felsőházban, 's Önöket békóba fűzve földre sujtott. (at the mercy of that... british prince, who was always an earnest foreigner in his heart.) Van é Önöknek önmaguknál egyebhez reményük? Ó! de Önök nem érdemesek választásjog-gyakorlásra, Önök nem elég értelmesek 's neveltek illyesmire, mint ők mondogatni szeretik! Inkább érdemesek arra azok, kik már tetteleg gyakorolják? Tudnak é Önök azt azoknál gonoszabban gyakorolni? Ha Önök azon joggal birnának most, ugyan tehetnének é rosszabbat, mint évenként 100 millió font sterlingnyi jutalmat ajánlani a' szorgalom megsemmítésére? Reménylhetik é Önök jogaik megnyerését, midőn olly embereket gyámolítanak, kiknek érdekei a' haza javával ellenkeznek? Az egész történet mutatja, hogy szabadítékos henyelők soha nem hozhatnak a' szorgalmasok számára üdvös törvényeket. Kétkem, hogy egész Londonban 100 férfi élne 20 ezer font sterlingnyi vagyonnal, ki szívből nem gyűlöl minden független lelkű kézművest. 'S ez Amerikában is ugy van. Az egyesült szabad tartományok tanácsa, mely azon ország pénznemességének képviselője, azonnal pénztőzsért tenne amerikai független uralkodóvá, ha t. i. tehetségében állana szándékának teljesítése. Ne engedjék Önök tönkre jutni szorgalom-intézkvényeiket, mert azon esetben olly fordulat fogna bekövetkezni, mely az első francia zendületet is árnyékba helyezné. (Do not let your aristocracy prepare for your young and innocent queen, a fate like that of Marie Antoinette of France.) (Halljuk!) Tegyenek Önök tehát ezélt az ügy e' szentségtelen helyzetének 's alapítsák meg az általános választásjogot. (Nagy tetszés.) "Ugyan aug. 17én Bathban is nagy gyűlést tartának a' radicalok. Bizonyos Vincent igen heves beszédet monda, melyben többi közt így nyilatkozik: „Ideje már, hogy a' nép maga alkossa törvényit; eddig csak érdemetlen bálványok előtt bókolt, olly emberek előtt, kik erkölcsiségben igen messze állnak mögötte. Gyalázatos pulya emberek alacsonyíták le Önöket, 's ezek: Russell, Brougham, Peel, Wellington. . . Napier ezredes magán kívül rohant szöszékre, kiáltozva: „Wellington hg nem pulya; én tagadom e' rágalmat. A' ns hg sikerrel 's hős elszántsággal küzdött a' hazáért; ő nem pulya.“ Vincent: „Ismélem, minden ember, Wellington, Russell, vagy Napier, mind pulya, ha kétségbe merészi vonni az általános választásjogot. A' mostani nemzeti képviselőség ezélt: legszentebb jogaitól megfosztani a' népet; tanácslom tehát a' népnek: keljen föl, 's vessen véget illy természetlen helyzetnek, mit erkölessel is véghez vihet, elég szilárd elhatározottság mellett.“ A' gyűlés tetszéssel fogadá e' nyilatkozatot, 's a' pulya czímet nem engedé politikai tekintetben lemosatni a' vitéz hgrül. A' londoni radicalok nem egészen sikerült nyilvános gyűlésük után azonnal magányos ülést tartának, melyben felszólítás-boesátást határoztak Irlandhoz azon kérelemmel, hogy mellőzve minden egyes sérelem orvoslátának sürgetését, csupán a' „népalkotmány“ megnyerése mellett buzogjanak, melynek életbe lépte után ugys minden eddigi sérelem önként meg fogna szünni. Egyszersmind józanságot ajánlanak az irlandiaknak, 's hogy erőszakhoz legvégső szükség előtt ne nyúljanak. Egyébiránt már több radical lap is felszólalt az általános választásjogellen 's különösen a' Dispatch egyik utóbbi száma így nyilatkozik e' tárgyról: „Ha mostani választóink böcsületesek akarának lenni 's nem engednék magukat a' toryk által megvesztegetni, ugy bizonyal jó kormányt biztosíthatnának számunkra. De épen a' szegényebb polgárok azok, kik leginkább engedik magukat megvesztegetni. Mivel pedig nálunk a' szegénység kiterjedtebb 's a' vagyonosság csak kivétel gyanánt tekintendő, tehát a' választásjog kiterjesztése csak általános megvesztegetési rendszert fogna szülhetni. Ez ellen még a' titkos szavazás és évenkénti megújulása a' választásnak sem nyújthatna biztosítást, mert a' toryk tömegestül vesztegetnék meg a' választókat, kik olcsóbban hajlanának kívánatukra, mivel évenkénti biztos jövedelemre tarthatnának számot.“ — Sussex herceg, köztudomás szerint nagy pártolója a' művészetnek 's literaturának, a' tudományok kir. társulata több évig viselt elnökségerül lemondott. Azon igen jeles tartalmu iratában, melyel lemondását a' társulati tanácsal tudatja, többi között ezeket mondá: „Körülmények, melyek fölött nem parancsolhatok, miket azonban elháríthatni reménylök, azon esetben, ha azok hiv rajzban egykor azon férfiak elibe fogtak kerülni, kiknek kötelességükben áll az ítélethozás minden nyilvános ügyben, hosszas időre távozni kényszerítnek London falai közül. Azon szívsebző szükségbe látom tehát magamat helyezve, hogy Önök kezeibe visszategyem nyolcz év előtt nyert azon tisztos hivatalt, melynek további viselhetését, más körülmények közt, dícsőség legmagasb céljának fognám tekinteni. Most azonban, Uraim, többé sem magam böcsületére sem az intézet hasznára nem teljesíthetném kötelességemet, mivel képtelen vagyok hivatalos eljárásimban rangomhoz illőleg föllépni.“ E' ezélt év díja fölemelésinek parlament előtt megtagadását tárgyalja. Levelét azon igérettel zárja be a' hg, hogy azon esetre, ha ismét visszajőne Kensington palotába, szerencsésének tartandja a' társulat gyűlésit, mint annak közönséges tagja, meglátogathatni. — Szász-Coburg hget fiastul várják az udvarnál. Tory lapok figyelmes őrszemmel fogják kísérni minden lépteit. — Igen élénk hatást szült legközelebb az eskütszék ítélete pisztoly-párviadalban történt gyilkosság ellen. Az eskütszék ugyanis nemesak az életben ma' adt küzdőt 's vele együtt Franciaországba szökött két tanut, hanem két olly férfit is, kik csak levelekethordozának ez ügyben 's nézők valának a' szerencsétlen kimenetű párviadalnál, halálra ítélték, mely végzet legjobb esetben több évi fogságra vagy száműzetésre fog változtatni. Azon sebesz, ki a' párviadalnál szinte jelen vala, komoly feddással szabadult meg az ítélszék sorompj elől. — Több lap hírlé már, hogy Isó György király uralkodta alatt a' hannoverai korona minden kincsét Londonba szállítá az angol kormány, 's hogy ennek következtiben a' hannoverai király pört indított az angol föttörvényszék

előtt; ezt most valamennyi hannoverai lap alaptalannak nyilvánítja, azon megjegyzéssel, hogy ez ügy a' legközelebb országgyűlés előtt fog eldöntetni, mielőtt Angliában törvényes lépések kezdetnének. — Birminghamben, fölbuzdulva a' férfiak példától legközelebb némbor politikai társulat alakult, melynek célja egyenlő elszántsággal küzdeni a' férfiakkal a' népalkotmány megnyeréséért. — Van Amburg, tulajdonosa a' vauxhall-kerti híres állatseregletnek, a' nézni szerető „főnemességgel 's nagyérdemű közönséggel“ tudatá, hogy sept. 27dikén Green nagy léghajóján fölrepülend bengali tigrise társaságában. A' Globe intia' kerttulajdonost: ne feledje felelősségét, ha rosz következményi találnának lenni az eszelős merénynek. — Lobau francia tábornagy a' birminghami politikai egyesületnek ezt válaszolá a' francia nemzetörtséghez intézett szerencsekivánó iratára: „Uraim! Megkapám azon iratot, melyet hozzám intézének. Az abban érintett kérdés taglatatába boesátkozás nélkül, nyilvánítom Önöknek, miszerint mindig az vala nézetem, hogy fegyveres csapatok politikai tárgyakról ne vitatkozzanak, mert különben az ország igen könnyen zsarnokság alá jutna, melyet én egyenlőn gyűlölök, bármely oldalról jöjjön is az. Van szerencsém 's a' t.“ A' Courier Français e' szókkal kíséri ez iratot: „Láthatni ebből, miszerint a' ns tábornagy nem igen szándékozik kedves bajtársival a' szerencsekivánat tartalmát közleni. Csupán jelenti az irat kézhez vételét 's tulajdon nézetit fejezi ki a' kérdéses tárgyról, melynek eldöntésére épen nem kapott fölszólítást. Nem akarjuk előre fejtegetni, milly érdemlett feddésre méltatandják őt azért a' csatornán tuli szabadalmú férfiak; de kétségkül nem fogják feledni, hogy ő, ellensége a' zsarnokságnak, bárkitől származzék is az, minden kormányrendszer 's következőleg a' császárság alatt is igen jól érzé magát. — Az oudei hg, miután Londonba utazának főczélja nem sikerült, mint látszik, legálább ismérteit szaporítására kívánja használni tartózkodás-idejét Angliában. Az angol gyárkerületek figyelmes megtekintése után jelenleg Dublinban mulat. A' „Mendicity institution“, egy ottani szegényi intézet meglátogatásakor, maga elibe vezetetté az abban lakó 400 szegényt, 's mély sajnát fejezé ki, hogy annyi öreg nyomorék kénytelen olly nyomasztó nélkülözések közt tölteni életét, azután pedig fejenként mindnyáját egyegy ezüstpénzzel ajándékozá meg, melyet sajátkezüleg osztá ki közöttük. A' skót szürke ezred katonaiskolájában különös örömet mutatott 's egy marok aranyat osztatott el a' növendékek között. Épen olly bőkezüleg mutatkozik egyéb közhasznu nyilvános intézetekben is. Általányosan mondhatni, hogy az angol utazási vágy mindenkire elragad, ki Angliában tartózkodik, még a' török követ is többnyire utazgatással tölti idejét, 's legközelebb a' híres gyárvarosokat látogatá meg, míg a' párisi török követ kisémm mozdul a' fővárosból. —

Ujabb londoni hírek szerint Cambridge György hg Cornwall ezredesével 's egész kíséretével Falmouthban hajóra szállott, 's azonnal megindult Gibraltar felé. Különösen megjegyzi, hogy a' falmouthi kikötőben horgonyzó hajók nem üdvözlék királyi lövéssel a' távozó hget. — A' manchesteri nagy radical népgyűlés is véghez ment már; erről azonban olly ellenkező hírek szárnyalnak, hogy mindeddig semmi bizonyost hitelesen nem állíthatni róla. Némelly lapok szerint 300 ezer ember volt összegyűlve, míg mások csak 100 ezerről emlékeznek, Feargus O' Connor minden esetre tulzott előadása ellenben egy milliónál többre böcsüli a' jelen voltak számát. Annyi mindazáltal csakugyan bizonyos, hogy nagyobb számu népgyűlésekről nem igen emlékeznek az angol évkönyvek, 's a' szomorú emlékü peterlooi radical gyűlekezetet sehogysem hasonlíthatni ehez. Általányosan mérsékeltébb kifejezésűeknek mondják egyébiránt az e' gyűlésen mondott beszédeket az eddig hasonló alkalomkor mondatni szokottaknál, mit alig hihetni, miután Feargus O' Connor, feje az ujabb izgatásnak, és Stephens valának a' legmunkásb szóvivők. „Nekem különösen egy körülmény tűnt föl ez alkalomkor, mondá a' Courier egyik levelezője. Midőn ugyanis az egész néptömeg a' gyűléshelyen megjelent, 's a' napi vitatás még nem vevé kezdetét, egészen boritva volt emberekkel a' tér; a' szónoklatok elkezdése után mindazáltal rögtön szemlátomást fogyni kezdett a' sokaság. Különösen pedig a' valódi figyelmes hallgatók számát alig tehetni 20 ezerre 's ezek sem igen nagy lelkesülést mutatának.“ Radical lapok a' nép esőndes magaviseletében épen nem lelkesület-hiányt, hanem nyugodt elhatározottságot vélnek látni. September 22dikén Trowbridge közeleiben gyűlt össze rendkívül nagy számmal a' nép, 's a' közel városok 's helységek lakosi lobogó zászlókkal 's hangos zenével közelítének a' gyűléshelyre. A' londoni Vincent, ki néhány nap előtt Londonban pulyának nevezé Wellington hget, itt is hallatá hatalmas szónoklatát. A' gyűlés eloszlása előtt egy fiatal hölgy lépett ki a' hallgatók köréből, 's a' legkedveltebb népszónoknak egy szép zöldselyem övet nyujta át ajándéku a' trowbridgei hajadonok részirül; hasonló adományt kapott Carrier ugyanazon város nőtül. E' gyűlésen mintegy 30 ezer ember volt jelen. A' manchesteri gyűlés utáni napon Liverpoolban törekvők O' Connor hasonló gyűlekezetet létesíteni, de szándéka nem legjobban sikerült, mert csak mintegy 1200 kézműves gyűlt össze, 's az elnökséget egy böcsületes vargámester foglala el. Attwood nem jöhetett el Birminghamból, 's így a' főszónok Feargus O' Connor maradt, ki szokott éllel dörge valamennyi whig- 's tory-kormány ellen. Bizonyos Ackland oda nyilatkoztakor a' szöszéken, miszerint olly nép, mely a' szesz italok használatáról végkép nem mond le, épen nem érdemes élvezni az általános szavazásjog üdvös következményit, iszonyu zaj támadott 's O' Connor dühösen kiálta, hogy erőszakkal üzend el mindenkit, ki a' gyűlést eltérő indítványokkal merészi háborítani. Ackland gúnynyal tetézve életveszely közt vala kénytelen visszavonulni a' szöszékrül. —

Franciaország.

Paris, sept. 28kán: Nemours hg oct. első napjaiban Németországba szándékozik utazni. — Mustapha-ben-Ismael tábornok néhány nap óta

Parisban tartózkodik, és sept. 24-én kihallgatáson volt a hadminiszternél. Mir a színházat is meglátogató s egész kísérettel nyílt kocsikban a boulevardokon is mutatá magát. Tisztelet-gerjesztő tekintete, ósz szakála s tüzes szeméimindenütt élénk hatást szülének. — Sz. pétervári levél szerint azon orosz katonaság egy része, mely a caspiumi tenger mellett nem rég összegyűlt, a chivai khan ellen fog indulni, mivel az orosz kormány, legújabb határozati szerint, ez uton szándékozik terjeszteni birodalmát. — Ventura lahorei tábornoknak Orleans hg 6 ezer franknyi értékű gyönyörű puskát ajándékozott. — A király sept. 25-én délben szemlét tartá három gyalog ezred fölött a tuileriák udvarában. A király oldalánál Württemberg hg vala látható, s Pajol, Rumigny és Delaborde tábornokok. Miután Lajos Fülöp azon három sor előtt, miket az ezredek képezének, végig lovaglott, megállapodék, s e pillanatban mintegy 20 közlegény ki lépett a sorból, kik mindnyájan kereszteteket vagy érdempénzeket kapának a király kezéből. Masnap ugyane három ezred megindult Schweiz felé. Mint mondják, 15 ezer főnyi sereg kapott a schweizi határszélek felé indulásra parancsot, s egyik ministeri lap oda nyilatkozik, hogy a francia kormány koránsem elégszik meg Napoleon herceg kiűzetésével Schweizből, hanem olly törvényt kíván alkotatni a főgyűléstől, mely visszajöhetését is örökre tilalmazza. Midőn Montebello hg sept. 20-án ismét Bernbe érkezék, hír szerint Olaszországból jöve, s Bernben általános beszélik, hogy a francia követ csupán Metternich hggel szólhatás végett utazék a havasok tulszire. — Sept. 24. Desforges utcában írott falragaszt találtak, mellyen többi közt e szók valának olvashatók: „Tell Vilmos fia! Vitézül tartsátok magatokat; a francia nép szeméi reátok irányozvák.“ — Sept. 23-án Broglie hgnő elhunyt. Leánya volt ő a hies Staël asszonyságnak, s három gyermekén kívül számos szegény gyászolja kimultát, mert bőkezűsége sok könyüt letörle. — A szigorú szeptemberi törvények daczára még folyvást napirenden vannak a fővárosban a politikai torzképek. Egyike a legközelebb megjelenteknek Diogenest ábrázolja, kinek vonalmi meglepőleg hasonlítanak egy igen ismert személyhez, egyik kezében lámpával, másikban esernyővel. Ez alakot számos ember környezi a polgári törvényszéki s katonai hatóságokból, kik kinyújtott kézzel alamizsnát kérnek Diogenestől; de feleletül csak e szókat nyerhetik: „Én böcsületes embert keresek!“ A koldusok közül sokat könnyen megismérhetni. — Mexicoi levelek szerint Duquesne francia parancsnok ellensége végett partra szállott. — Egy algéri mór nem rég kártyázás miatt 200 bofutással büntete a rendőrség, s a francia consul helybenhagyá az afrikai rendőrség ítéletét, ámbár az olly kegyetlenül megbüntettet mór a francia kormánynak alattvalója. — Orleans hg Metzét is meglátogatni szándékozik ez évben, mivel az ottani katonaság közt ellenzései szellem előjelei kezdnek mutatkozni, s reményli, hogy személyes megjelenése esöndet lendend képes itt eszközölni. — Sept. 27-én követező telegrafi sürgönyt közle a Moniteur, mellynek leginkább félbenszakadt vége látszik figyelemre méltónak. A sürgöny így hangzik: „Franciaország schweizi követe a miniszerelnökhez. A főgyűlés elnöke épen most közöl velem egy jegyzéket, mellyet Bonaparte Lajos sept. 20-án a thurgauai kormányhoz intéze, az igazgatóságának bejelentés végett, mikép ő kész azonnal elutazni, mi helyt az idegen hatalmak követségitől utleveleket kapand, hogy biztos menedékhelyre távozhassék. E levélben szerzett jogairól is emlékezik, midőn kerüli a nyilatkozást az iránt.... (Az éj által félben szakasztva.) A Temps Napoleon hg itt érintett nyilatkozatáról így szól: „Tehát minden törekvése a miniszerelnöknek csak annyit nyerhete, hogy Napoleon hg ismét kényszerítve lássa magát francia trónkövetelői czim-fölvételre, mellyet Arenenbergben schweizi polgár nevezetével cseréle föl. E középút elhárítja a harcztómódást Franciaország és Schweiz között, s csupán e tekintetből mondhatni Napoleon hg határozatát üdvösnek. Ez azonban koránsem mellőzi el Hldik Napoleon igényit, sőt új köteletségül szabja elibe. Párthivei nem mulasztandják el e tanácsot adni neki, s bizonyára csak illy értelemben fognak vele szólni. Mondják ugyan, hogy Anglia, midőn vendégszeretettel fogadandja őt, egyszersmind őrszemmel kísérendi lépteit, s minden összeesküvést gátolni fog. De ne feledjük, miszerint egykor a szökevény d. Carlos is jó őrizet alatt volt Angliában, s mégis Spanyolországba tudá vinni a polgárháboru véres szörnyeit.“ — Gadeloupeban a sárgaláz nagy pusztításokat tesz. — Havreban a kereskedési kar naponkint súlyosb nehezteletést mutat a kormány ellen. Azonban őszintén meg kell vallani, hogy a kormány bánásmódja Franciaország első kereskedő városa ellenében csakugyan nem eszközölhet visszataszító egyenetlenség s villongás szelleminél egyebet. Tehetlenség é ez, vagy részvétlenség? A havrei kikötő legkisebb javittása hónapokat kíván, míg a kormányal tanácskozás alá jó s véghez vitelre engedelemhez jut, ezután pedig egész év is elmulik, míg a kir. építőmesterek végre teljesítik a szükségeseket, holott egész világ tudja, hogy a havrei rév szük, s hogy ez az egész kereskedelesre káros. A gőzösek alig képesek a partnál kikötni s megrakodni, nagyobb gőzösekről pedig, mellyek Amerikával tartanak föl szakadatlanul a közlekedést, illy körülmények közt nem is álmódhatni, s így a kereskedeles e nyereséges ága egészen angolok birtokában marad.

Németország.

Frankfurti sept. 17-ki irat szerint a német szövetségi gyűlés Osnabrück város tanácsának s választott polgárainak a hannoverai királyság 1833-ik évi alkotmányt illető kérelmére határozta: miszerint Osnabrück város tanácsával s választott polgárral Hessenberg megbízottjok által tudatják, hogy a német szövetségi gyűlés a jelen esetben nem lát elég okot sérelemre; ugyanazon napon hasonlólag válaszolt az osnabrücki kerület több községe s Hildesheim város tanácsa előterjesztésire is. — Dahlmann

tanácsos Jenában a hannoverai királyság alaptörvénye mellett védíratot ada ki; Dahlmann előszavában örömet jelent ki azon, hogy e védíratot, melly névtelenül került a kiadó kezébe, a közönség előtt nyilváníthatja. — A német természet-buvárok s orvosok gyűlésében a részvevők száma sept. 23-án már 526-ra növekedék. —

Sept. 18-án regg. 10 órakor tarták első közülésüket Freiburgban a természettudósok és gyógyászok; összesen mintegy 400-an voltak jelen és 300 hallgató; Lenckardt tanító nyitá meg az ülést. — A m. m. frankfurti törvényhozóság sept. 18-ki ülésében megajánlá a hardenbergi foglyoknak az Amerikába szállítatás költségét; csak hat fogoly marad itt összesen, s ezek kevés idő múlva elbocsáttatnak. — Szászországban a zsidók viszonyi változást szenvedének; állandó lakást csak Drezdában és Lipsében tarthatnak; egyik helyről más helyre költözhetésük, valamint idegen zsidók bevándorlása csak a belügyi miniszeriség jóváhagyásával történhetik. Bel-földi zsidók üzhetnek mindenféle mesterséget s kereskedést, kivéven a tőzsér-kereskedést, gyógyszeráruságot, vendég- és kávéház-tartást, palinka-főzést s a csere zsidó és lom-kereskedést. — A német lapok az ermelandi püspök pásztorlevelét közlik april 19-erül a vegyes házasságok tárgyában, melly egészen hasonlított Damin gneseni s poseni érsek körlevelével s többi közt ezeket mondja: „Főleg az asszonyi nemet ne szűnjetek meg a vegyes házasságról lebeszélni és azon dühthetetlen meggyőződés és isteni félelmen alapuló érzelmet szívárogtassátok belé már jó korán, hogy illyes házasságra, hol vagy saját vallásossága forog veszélyben, vagy legalább gyermekit nem nevelheti a kath. vallásban, csak legnagyobb vétkézzel léphetni.“ Az Allg. Z. rendkívüli tordaléka pedig a kulmi püspök pásztorlevelét is közli sept. 1-jerül hasonlólag a vegyes házasságok ügyében. —

Schweiz.

Zürich canton nagy tanácsa sept. 25-én nyitá meg ülést, mellyben az elnök oda nyilatkozik, miszerint Napoleon Lajos kiűzetését illető kérdés többé nem lehet vitatás tárgya, mert a hg önkéntesen eltávozand Schweizből. — Zürichben alig vevék Napoleon Lajos nyilatkozatát, a kis tanács rendkívülieg azonnal összeült s egyhangulag határozta: mint-hogy a hg önkéntes távozása a dolgon változat, tehát a nagy tanács ne hívassek össze Franciaországnak válaszadás végett, s a szövetségi gyűlésre se küldessék követ. Hihetőleg ezen határozatot mind azon canton követni fogja, mellyek még e tárgyban nem nyilatkoznak. — Bern canton nagy tanácsa sept. 24-én tartá ülést Napoleon Lajos kiűzetését tárgyzó kérdés felett; az esti 9-ig tartó vita következménye lön 106 szóval 104 ellen a francia követelés elutasítása; e határozatért a nagy tanácsot számos éljennel tisztelék meg. Másnap Schnell s néhány pártjabeli tag, kik a francia követelés elfogadása mellett szavazának, letevék hivataljokat. Waadt is 83 szóval 78 ellen félreveté a francia követelést s pedig föltétlenül.

Turini levél szerint a majlandi koronázásra küldött schweizi követesség jónak látá Metternich hggel a Franciaország és Schweiz közötti egyenetlenségek fölött a szöváltást, s a bécsi udvar ótalma kikérését a francia kormány igazságos követelése ellen. A követség nem ére czelt s a dologról mélyen hallgat; melly mintegy következőből áll: a követek egyike panaszkodék a francia követelés ellen, melly a schweizi függetlenség s a cantonok felsősége megtámódását ezelezza. Megkéré tehát Metternich hget e tárgyban részvevésre Schweiz javáért; a miniszer azonban következőleg válaszolt: „Megismérem egész Európával a schweizi szövetség függetlenségét és a cantonok felsőségét. De nem ezek megsértéséről vagy on itt szó, midőn veszedelmes személy kiűzetése kívántatik, melly már a szomszéd status nyugalmat haborgatá, és újabb esendzavargással fenyegeti.“ Végre a hg nyilvánítá, miszerint e tárgyban a szövetségi szerződést biztosító nagy hatalmak részirül jogtalanul számolnak legcsekélyebb részvevésre. —

Görögország.

Athene, sept. 12-én: Messina ügye fölött több szózat hallatott, a Sauveuré azonban legtöbb viszhangra talált: „Hiszük, miszerint a legújabb események Messenában az anyyi időtől fogva engedékeny kormányt határozó lépésre vezérlelndi azon személyek iránt, kik az ország beljében örökös zavar és egyenetlenségek lángjait élesztgetik. Most, midőn ez események valódi okát által kezdik látni, napról-napra jobban meggyőződnek, hogy már régóta készülgetének, s a terv sokkal terjedelmesb vala, mint Pylia néhány községiben kiűtött mozgalom. Naponkint hallhatni, hogy személyek, kiknek czéljaik senki előtt nem voltak kétesek, a befogottak vallomásai s a hatóságokhoz érkezett tudósítások következtiben vétekgyanuban talá, tatnak. Ha a közvéleménynek, melly illyes körülményben nem igen csal, hitelt adunk, ugy a messenai események csak részit teszik azon zendületi tervnek, melly szerint egy időben több helyen kell vala kiűtnie lázadásnak.“ Továbbá felszólítja a kormányt szigorubb rendszabályokhoz nyulásra; s hogy a vég nélküli tanácskozások helyett lépjen föl a lölség tetteg a bünsök ellen egész királyi hatalmával. —

Gabonaár: Pest, oct. 9-ken: Tiszta buza 140, 120, 108; — Kétszeres 95, 90, 80; — Rozs 78, 75, 70; — Árpa 76, 74, 70; — Zab 53, 50, 45; — Kukuricza 90, 80, 70; — pozs. m. v. garas.

Dunavizállás: oct. 7-ken 5' 2" 3" — Sikan 4' 11" 5" — 9-iken 10-iken 4' 8" 9"

Pénzkelet: Bécs, oct. 5-én: 5 pCtes statuskötelezvény 107 1/2 ft., 4 pCtes 100 5/16 ft., 3 pCtes 80 1/4 fr., 1834-ki 500 ftes kölcsön 642 1/2 ft., —